

тривожності психолог повинен розробити відповідні психокорекційні програми для роботи з підлітками та додаткові рекомендації для вчителів, батьків.

Перспективи досліджень вбачаємо у діагностиці стану тривожності підлітків в умовах пандемії та створенні психокорекційної програми.

Література

1. Загурська С. М. Особливості взаємодії дорослих із дітьми в умовах пандемії. *Психологічне здоров'я персоналу організацій в умовах пандемії COVID-19: проблеми та технології забезпечення*: матеріали XIV міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. з організаційної та економічної психології, м. Київ 21 трав. 2020 р. Біла Церква, 2020. 135 с.

2. Омельченко Яніна, Кісарчук Зоя. Психологічна допомога дітям з тривожними станами. Київ: Шкільний світ, 2011. 112 с.

3. Панфілова Яна. Карантин чи канікули: як ізоляція впливає на підлітків. URL: <https://hromadske.ua/posts/karantin-chi-kanikuli-yak-izolyaciya-vplivaye-na-pidlitkiv> (дата звернення: 19.03.2021).

4. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты: учебное пособие. Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2002. 672 с.

5. Федорова Л. А., Овадюк В. В. Психологічна специфіка шкільної тривожності. *Основа. Видавнича група*. 2016. № 1. С. 5–14.

6. Чабан О. С., Хаустова О. О. Психічне здоров'я в період пандемії COVID-19 (особливості психологічної кризи, тривоги, страху та тривожних розладів). URL: <https://neuronews.com.ua/ua/archive/2020/3%28114%29/pages-26-36/psihichne-zdorov-ya-v-period-pandemiyi-covid-osoblivosti-psihologichnoyi-krizi-trivogi-strahu-ta-trivozhnih-rozladiv-#gsc.tab=0> (дата звернення: 19.03.2021).

УДК 159.99

Чорна І. М.

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології розвитку
та консультування Тернопільського національного
педагогічного університету ім. В. Гнатюка
irynachorna-@ukr.net;

Федорців К. І.

магістрантка кафедри психології розвитку
та консультування Тернопільського національного
педагогічного університету ім. В. Гнатюка

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Інтенсивність суспільних змін та стрімка динаміка розвитку особистості висуває сучасні вимоги до виховання людини, здатної самостійно приймати нестандартні рішення, бути винахідливою і творчою. Аналіз сучасної освітньої політики дає підстави для розгляду дошкільної освіти в якості технологічної інновації, спрямованої на створення умов активізації та розвитку творчих можливостей дітей. Проблема виховання

творчої особистості, яка здатна генерувати нові ідеї, приймати сміливі рішення, знаходити вихід із нестандартних ситуацій і відходити від шаблонного мислення, стає суспільним замовленням та актуальною вимогою сьогодення. Відповідно до цього виникає необхідність культивування творчості і креативності, починаючи з дошкільного віку. При цьому найважливішим компонентом у формуванні творчої особистості старшого дошкільника є творча уява.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз проблем розвитку уяви був предметом розгляду значної кількості науковців, а саме: Т. Баришевої, Д. Богоявленської, Л. Виготського, Д. Гілфорда, В. Давидова, В. Дружиніна, О. Дьяченко, Т. Комарової, В. Моляко, А. Матюшкіна, В. Мухіної, С. Рубінштейна, Б. Теплова, Т. Яценко та ін. Проблематику вікової специфіки уяви як психічного процесу досліджували такі науковці: Л. Балацька, Л. Виготський, В. Давидов, О. Дьяченко, Д. Ельконін, О. Запорожець, О. Леонтєв, С. Рубінштейн та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На особливому значенні періоду дошкільного дитинства для розвитку творчої уяви наголошується у дослідженнях класиків зарубіжної та вітчизняної психології. Хоча ними й встановлено, що творча уява дітей має істотний потенціал, обґрунтовано й досліджено теоретико-методологічні та прикладні проблеми творчої уяви як психологічного феномену та особливості її формування й розвитку на різних вікових етапах, проте поза увагою науковців залишилася проблема розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку з використанням засобів арт-терапії.

Формулювання цілей статті. Мета статті – обґрунтування методу арт-терапії як інноваційного засобу розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах ускладнюється зміст дошкільної освіти, при цьому увага акцентується на розвитку творчих та інтелектуальних здібностей дітей, корекції емоційно-вольової та рухової сфер. На зміну традиційним приходять інтерактивні методи навчання й виховання, що передбачають активізацію креативного розвитку дитини та розвиток її уяви і фантазії.

Уявою називають складну аналітико-синтетичну діяльність, яка здійснюється під впливом свідомо поставленої мети або відчуттів та переживань. У процесі уяви віддзеркалення дійсності відбувається у специфічній формі – об'єктивно або суб'єктивно нового (у вигляді образів, уявлень, ідей), створеного на основі образів сприйняття, пам'яті, а також знань, набутих у процесі спілкування. Найчастіше уява виникає в проблемній ситуації, коли необхідно відшукати нове рішення і потрібна випереджаюча практична дія віддзеркалення.

Уява у дошкільному віці розвивається поступово і має певну специфіку. Особливості уяви (яскравість, жвавість образів) дошкільника мають фізіологічну основу, тобто пов'язані з домінуванням першої сигнальної системи у вищій нервовій діяльності. Довірливість до витворів уяви, нерозрізнення

бажаного з уявним зумовлене незрілими процесами коркового гальмування, недостатнім розвитком регулювальної функції другої сигнальної системи. Чим молодший дошкільник, тим яскравіше проявляються ці особливості уяви. Важливим новоутворенням дошкільного періоду є поява якісно нових типів уяви – довільної і творчої [2, с. 67].

Оскільки уява є значною у формуванні творчої особистості дитини старшого дошкільного віку, необхідно сприяти її розвитку на основних етапах формування цього процесу. Найперше «необхідно розширювати реальний життєвий досвід дитини. Чим більше вона бачила, чула і пережила, чим більше вона знає, чим більшою кількістю елементів дійсності вона володіє, тим кращою і продуктивнішою буде діяльність її уяви» [3, с. 27]. Також «розвитку уяви дітей сприяють ситуації незавершеності, заохочення питань, стимулювання незалежності думок і поведінки, позитивна увага до дитини» [1, с. 74].

Арт-терапія передбачає такі форми творчої діяльності як малювання, аплікація, ліплення або музика, використані з терапевтично-розвивальною метою. В. Сухомлинському належить вислів: «Витоки здібностей і обдарувань дітей – на кінчиках їхніх пальців» [1, с. 104]. Також арт-терапія є не тільки засобом корекції емоційного стану дошкільника, але й ефективним видом розвитку творчого потенціалу особистості.

Однією з нетрадиційних методик арт-терапії є ліплення на оргсклі. Створення картинок на оргсклі є нетрадиційною методикою, під час якої надавлюванням та розмазуванням на поверхні утворюються плоскі зображення, які видно по обидві сторони. Створюючи такі картинки, діти працюють пальцями, стимулюється розвиток комунікативної функції мови, зосередженість [4, с. 115].

Висновки. Отже, старший дошкільний вік – сензитивний період для розвитку уяви. Використання елементів арт-терапії використовується не тільки в організованих видах діяльності, але й під час сюжетно-рольових ігор, ігор-драматизацій, самостійно-художньої діяльності на музичних заняттях, розвагах та ін. Важливо, щоб дошкільники вчилися виражати себе, налагоджувати соціальні контакти, цінувати творче самовираження оточуючих, що, в підсумку, сприяє інтенсивному розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку.

Розвиток уяви дитини тісно пов'язаний із розвитком її творчості; для розвитку творчої уяви дошкільника найбільше сприятливою є позиція дорослого, що надає простір дитячій самостійності, ініціативності, заохочує прояви фантазії; розвиток уяви дитини відбувається у грі та в продуктивних видах діяльності, зокрема під час арт-терапії. До перспектив дослідження можна віднести практичне використання інноваційних арт-терапевтичних технологій з метою розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку.

Можливими засобами для розвитку творчої уяви може бути застосування художньо-дидактичних ігор, малювання на теми виразні засоби живопису та інші види зображально-творчої діяльності, зокрема з використанням інноваційної технології – арт-терапії.

Література

1. Беленька Г. В., Голота Н. М. Розвиток дитини-дошкільника: сучасні підходи та освітні технології: монографія. Київ: Слово, 2009. 272 с.
2. Голюк О. А. Характеристика типів розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку. *Наука и инновации в современном мире: образование, воспитание, физическое воспитание и спорт*. [авт. кол.: Безрукова Н. П., Львович И. Я., Преображенский А. П. и др.]. Одеса: Куприенко С. В, 2017. С. 67–91.
3. Карабаєва І. І. Особливості розвитку уяви дітей. Київ: Шкільний світ, 2008. 128 с.
4. Клименко В. В. Психологія творчості. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 479 с.

УДК 37.7458 (4)

Шпарик О. М.

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України
shparyk.o@gmail.com

ЗАСТОСОВУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ШКОЛАХ США ТА ЄВРОПИ

В умовах цифровізації шкільної освіти, широкого розповсюдження Інтернету та персональних комп'ютерів і пристроїв, таких як планшети і смартфони, вчителі все частіше переходять до планування своїх уроків у цифровому форматі. Внаслідок активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, на сьогоднішній день існує різноманітний спектр педагогічних ресурсів і сервісів, які роблять процес навчання ефективніше і цікавіше, і будуть корисні як викладачам, так і учням.

Мета дослідження – репрезентувати українським освітянам популярні цифрові інструменти, які застосовують вчителі в європейському та американському освітніх просторах.

[Flipgrid](#) – новий спосіб віддаленого спілкування з класом, який підігріває в учнях цікавість і в той же час забезпечує зворотний зв'язок з ними. Flipgrid – це проста у використанні платформа для створення відео, яка дозволяє учням і викладачам записувати відеовідповіді від 15 до 90 секунд. Учні можуть записувати відео на своїх комп'ютерах або мобільних пристроях. Після реєстрації учитель може створити свою «мережу», де буде збирати невеликі відеоповідомлення своїх учнів. Сервіс пропонує кілька шаблонів. Кожній мережі присвоюється свій код. Учитель розсилає код і пароль своїм учням. Учні входять до онлайн-кімнати, де можуть, крім відео, написати невеличке повідомлення, заголовок якого буде відображений на головній сторінці. Кожен з учнів може записати своє коротке відео у класній кімнаті, яке буде розміщено у таблиці. Крім свого запису, учні можуть надавати посилання на інші ресурси,